

ЛУФЕР АБРАМ МИХАЙЛОВИЧ
(25. VIII. 1905–13. VII. 1948)

піаніст, педагог, музично-громадський діяч

Щоб скласти правдиве, інформативно наповнене слово про Абрама Михайловича Луфера¹, я звернулася до його молодшої сучасниці, відомого київського музиканта-теоретика Номі Аронівни Дайч. Якою була ця людина? І почула: «Абрам Михайлович об'єднував у собі три начала – музиканта, організатора й педагога. Авторитетна особистість. Людина великої волі, з хистом керівника, з беззастережним (незаперечним) авторитетом. Створював умови для навчання і оберігав студентів».

Колеги, які знали Абрама Михайловича з юнацьких років, згадуючи його, говорили про нього як музиканта: «Луфер грав дуже яскраво, після Горовиця не було більш віртуозного» (Г. П. Таранов³); «Луфер йшов лінією найбільшого опору (як Гілельс), міг обрати кар'єру віртуоза» (О. Г. Раввінов).

Абрам Михайлович Луфер, за його власними словами, «1925 року закінчив Київську держконсерваторію по класу фортепіано професора Г. М. Беклемішева⁴. Для підвищення своєї кваліфікації після закінчення консерваторії вступив до Музично-театрального інституту на педагогічний факультет, який закінчив у 1927 році»⁵. Шлях Луфера-педагога пройшов наступні етапи: у 1919–1923 рр. він працював акомпаніатором, 1923–1927 – педагогом музпрофшкіл. З 1927 – на посаді доцента вів клас фортепіано в Музично-театральному інституті. У 1934 на посаді директора очолив Київську консерваторію і, одночасно, кафедру спеціального фортепіано. 1935

¹ Цікавим джерелом щодо діяльності митця є спогади його безпосереднього учня М. Карафінки (Карафінка М. Н., Попова Н. В. Абрам Михайлович Луфер // Виконавські школи вищих учбових закладів України. – К., 1990. – С. 19–25.)

³ Дивись сторінку 370 цього видання.

⁴ Дивись сторінку 95 цього видання.

⁵ Тут і далі – ДАМК. – Ф. Р-810. – Оп. 2. – Ед. хр. 80.

отримав звання професора. Під час Великої Вітчизняної війни керував Київською (в евакуації) та Свердловською консерваторіями, не залишаючи керівництва кафедру.

А. М. Луфер очолював Київську консерваторію до 1948 року. Це був великий період, сповнений організаційних турбот – відновлення консерваторії в її статусі, відкриття музичної десятирічки-інтернату при консерваторії, воєнна евакуація, перебування Київської консерваторії у Свердловську, повернення до зруйнованого Києва (будівлю консерваторії знищено), обладнання нового приміщення, пошуки інструментів, придбання меблів, допомога демобілізованим хлопцям, які поверталися до студентських лав, налагодження навчального процесу. Час засвідчив, що хисту вистачало на все – роботу зі студентами, керівництво кафедрою, написання наукових робіт («Методика викладання гри на фортепіано» і «Принципи підбору педрепертуару»).

Паралельно з педагогічною та організаційною діяльністю розгортався виконавський шлях Абрама Михайловича. Після закінчення навчання молодий піаніст активно концертував Україною та поза її межами. Риси виконавського мистецтва, виховані школою Беклемішева – монументалізм, емоційна відкритість, лірико-епічне начало, внутрішня організованість – були співзвучні часу. Це відзначав журнал «Радянське мистецтво» у 1930 році: «Висока художність виконавства Луфера, загальний характер здорової бадьорої емоційності і волева активність дають нам право сказати, що в особі Луфера ми маємо одного з представників радянського піанізму» (№ 23–24, С. 15).

На Першому всеукраїнському конкурсі піаністів у 1930 році Луфер був відзначений першою премією. Наступним значним етапом концертної діяльності піаніста став його виступ на міжнародному конкурсі ім. Ф. Шопена в 1932 році. Луфер став першим українським піаністом, який здобув міжнародне лауреатство (4-та премія). Характерні для нього виконавські якості були визнані й отримали високу оцінку слухачів і зарубіжної преси. Варшавська газета писала: «Луфер – артистична, зріла індивідуальність. Пласти-

чність і образність музичного висловлення, здорова і повна сили інтерпретація надають грі Луфера такого впливу на слухачів, що його гру можна порівняти з промовою видатного народного трибуна» (цит. за журналом «Радянська музика», 1939, № 1, С. 30–31). Перемогою на шопенівському конкурсі піаніст, крім усього іншого, мав завдячувати Вікторові Степановичу Косенку¹, консультаціями якого користувався перед поїздкою до Варшави. Нагадаймо, що Віктор Степанович, за юнацьких років живучи у Варшаві, навчався фортепіанної гри у А. Міхаловського, який свого часу спілкувався з К. Мікулі – учнем самого Шопена.

Наведемо фрагменти однієї з характеристик, збереженої в особистій справі А. М. Луфера: «Для исполнительского пианизма профессора А. М. Луфера весьма характерны отрицание привычных канонов исполнения, поиски нового, разрешение художественных задач. В его игре виртуозное техническое мастерство органически сочетается с оригинальностью трактовки, всегда подчиненной высокой идейности замысла. Воспитанный в традициях русской пианистической школы, усвоивший наиболее прогрессивное в западноевропейском пианизме (профессор Луфер - ученик известного пианиста Беклемишева, окончившего Московскую консерваторию по классу Сафонова и занимавшегося затем с Бузони), профессор Луфер сумел в своей пианистической практике создать собственный пианистический стиль – простой, ясный, одинаково далёкий как от безыдейности холодного формализма, так и от склонной к эмоциональным излишествах сентиментальности.

Концертный репертуар профессора Луфера охватывает все основные этапы развития музыкальной литературы. Прекрасный исполнитель Баха, неизменно включавший в свои концертные программы классику, умевший по-новому и чрезвычайно ценно услышать и передать Шопена, с подлинным виртуозным блеском играющий Листа, глубоко и тонко

¹ Дивись сторінку 387 цього видання.

чувствующий русскую музыку, профессор Луфер больших художественных результатов достиг в области интерпретации также и советских композиторов. Систематическая пропаганда произведений украинских советских композиторов неотделима от пианистической деятельности музыканта, который часто был их первым исполнителем. Так ним впервые были исполнены многие произведения композитора Л. Н. Ревуцкого¹ и «Украинский квинтет» Б. Н. Лятошинского».

Подана в нашому збірнику стаття, надрукована свого часу в центральній газеті, стає свідченням обізнаності ректора-піаніста в навчальних справах усіх факультетів, турботи Луфера саме як музиканта-педагога і ректора про долю вихованців навчального закладу, яким він керує. Крім цінності як документа історії, у своїх окремих положеннях, матеріал з минулих часів не втратив, здається, своєї актуальності.

Кіра Шамаєва

¹ Біографічна довідка автора в цьому виданні (с. 458).